Kamu-özel sektör işbirlikleri

Günümüzde sadece kamu-özel sektör işbirliklerinin kurulması, azgın rekabet ortamını lehe çevirmeye yetmiyor. Devletin işbirliği girişimlerine siyasi, yönlendirici ve lojistik destek sağlaması "olmazsa olmaz" koşullardan biri haline geldi

Adem ŞAHİN
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı

Son çeyrek yüzyılda dünyada, her alanda büyük bir dönüşüm yaşanmaktadır. Bilgi teknolojileri, zaman ve uzaklık engellerini ortadan kaldırmakta, küreselleşmeyi hızlandırmaktadır. Teknolojinin ulaştığı son nokta, üretim ve dağıtım imkanlarını, işletmelerin sundukları mal ve hizmetlerin kalitesini ve tüketici bilincini artırması yanında, yönetişimin kurumsal yapısının yeniden şekillenmesine de yön vermiştir.

Kamu sektörünün tekelci anlayışına karşın, piyasa rekabetini savunan ve bu yönde hareket eden özel sektör yönetiminin tecrübeleri doğrultusunda, kamu yönetişiminin örgüt ve yeniden yapılandırılmasında oldukça farklı türler ortaya çıkmıştır.

İşletme yönetimi mantığına dayalı bu yönetişim modelinde, içsel yeniden yapılanmanın daha da ötesinde, özel sektörle kamu sektörü arasında ortaklıkların artmasına yol açan dışsal yapısal değişimler de görülmektedir.

Bu tür yapılanmalar; yeni projelerin gerçekleştirilmesinde, yeni politikaların uygulanmasında, hizmetlerin sunumunda, özel sektör firmaları ile kamu kuruluşları arasında ilk önceleri yetki ve sorumluluk çatışmalarına neden olsa da sayıları hızla artmaktadır.

Ülkemizde ilk uygulama 1984 yılında başladı

Dünyada birçok uygulaması görülen kamu-özel sektör işbirliklerinin ülkemizdeki ilk uygulaması, 1984 yılında elektrik üretimi alanında uygulamaya konulan yap-işlet-devret, işletme hakkı devri ve yap-işlet modelleri olmuştur.

Bu modeller ile elektrik üretimi yanında havalimanı inşaatları, tünel inşaatları gibi altyapı hizmetlerinin özel sektör tarafından üretilmeleri alanında yapılan çalışmalar ile ülkemiz önemli bir tecrübe kazanmış ve 1994 yılından itibaren hukuki altyapının oluşturulmasına yönelik önemli adımlar atılmış olup, halen de bu çalışmalar devam etmektedir.

Diğer taraftan, kamu özel-sektör işbirliklerinin başka bir önemli parçası da, devletin ekonomide işletmecilik alanından tümüyle çekilmesi amacını taşıyan ve yönetimde tamamen özel sektörün söz sahibi olduğu ve 1986 yılında ilk hukuki altyapının oluşturulduğu özelleştirme uygulamalarıdır.

Gerek yap-işlet-devret, gerekse özelleştirme uygulamalarının başarısı, ülkedeki istikrar ile doğru orantılıdır. Son yıllarda siyasi ve ekonomik istikrarın sağlanması ile birlikte özellikle özelleştirme uygulamalarında sağlanan başarı, Türkiye'nin bu noktada yaptığı çalışmaların ve attığı adımların doğru olduğunun bir göstergesidir.

Kamu-özel sektör işbirliklerinin artması için destek şarttır

Günümüzde sadece kamu özel sektör işbirliklerinin kurulması, azgın rekabet ortamını lehe çevirmeye yetmemektedir. Devletin dış ekonomik ilişkilerde, siyasi, askeri, diplomatik, kültürel ve ekonomik tercihleri doğrultusunda, bu tür girişimlere yurtdışında siyasi, yönlendirici ve lojistik destek sağlaması "olmazsa olmaz" koşullardan birisi haline gelmiştir.

Bu kapsamda devreye giren teşvik uygulamaları, bölgesel dengesizliklerin giderilmesi, göç, çevre gibi sosyal amaçları yanında ekonomik istikrar, büyüme, girişimcilerin ve kamu-özel sektör işbirliklerinin uluslararası rekabette geri kalmama gibi ekonomik amaçlar da gütmektedir.

Temelde piyasa ekonomisine müdahale niteliğinde olan ve belli kesime ve belli sektöre yönlendirildiğinde ilk etapta haksız rekabet oluşturuyor gibi algılanan bu kamu politikasını, haklı hale getiren neden ise, yukarıda sayılan sosyal amaçlar ve sağlanan dışsal faydalardır.

Teşvikler ya da devlet yardımları, vergi muafiyet ve istisnaları, düşük faizli kredi ya da hibe yardımları şeklinde olabileceği gibi enerji indirimleri, arsa tahsisi ve finansman kolaylıkları sağlayan bazı yöntemlerden de oluşabilmektedir.

Bakanlık olarak her zaman özel sektör ile işbirliği içindeyiz

Özel sektör ile en fazla ilişki içinde olan bakanlıklardan bir tanesi de hiç kuşkusuz Sanayi ve Ticaret Bakanlı-

ğı'dır.

Bakanlık olarak içerisinde, sanayicinin, ticaret erbabının, üreticinin, esnaf ve sanatkarın, kooperatifçinin ve tüketicinin bulunduğu çok geniş bir alanda faaliyette bulunuyoruz. Bakanlık bu faaliyetlerini, merkezi yönetim bütçesinden kendisine ayrılan ve anılan bütçenin yaklaşık binde 18'ine tekabül eden bir ödenekle yapmaya çalışmaktadır.

Dolayısıyla hizmet sunduğumuz kesimin neredeyse tamamının özel sektör olması, faaliyet alanımız ile ilgili hemen hemen her konuda özel sektör ile yakın işbirliğinde bulunulmasını mümkün kılmaktadır.

Bu kapsamda, başta özel sektörün çatı örgütü olan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) olmak üzere, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK), Türkiye Esnaf Ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Merkez Birliği (TESKOMB) gibi meslek kuruluşları, tüketici örgütleri ve birlikler ile ortak hareket etme ve işbirliği içinde bulunma, kurulan işbirliklerine ve özel sektöre destek sağlama noktasında önemli adımlar attık, atmaya da devam ediyoruz.

Bu itibarla Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından, verilen hizmetler ve gerçekleştirilen yatırım alanları ile ilgili olarak önemli bulduğumuz bazı başlıkları ifade etmek ve bu alanlarda kamu-özel sektör işbirliğinin ne ölçüde yapıldığını sizlerle paylaşmak istiyorum.

OSB ve KSS'ler kamu-özel sektör işbirliklerinin güzel bir örneğini oluşturuyor

Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nca; bölgesel kalkınma hedefleri doğrultusunda geri kalmış bölgelerin kalkınmalarını teşvik ederek, sanayi yatırımlarını bu bölgelere çekerek ve dengeli bir ilerlemeyi sağlamak amacıyla kurulan organize sanayi bölgelerinin kuruluşu, büyük bir çoğunluğu özel sektör mensuplarından oluşan müteşebbis heyet tarafından gerçekleştirilmekte olup, bakanlığımızca bu bölgelere kredi desteği sağlanmaktadır.

Teşvik uygulamaları, bölgesel dengesizliklerin giderilmesi, göç, çevre gibi sosyal amaçlar yanında ekonomik istikrar, büyüme, girişimcilerin ve kamu-özel sektör işbirliklerinin uluslararası rekabette geri kalmaması gibi ekonomik amaçlar da gütmektedir

Yatırımcı sayısının artmasıyla birlikte, yönetimdeki özel sektör temsilcilerinin ağırlığının arttığı organize sanayi bölgeleri, kamu özel sektör işbirliklerinin güzel bir örneğini oluşturmaktadır.

Aynı şekilde 1163 sayılı Kooperatifler Kanuna göre kurulan ve düzenli kentleşmeyle birlikte küçük sanayicinin daha düzenli ve sağlıklı ortamlarda çalışmasını öngören küçük sanayi sitelerinin yönetiminde de özel sektör bulunmaktadır.

Bakanlığımızca, küçük sanayi sitelerine kredi desteği sağlanmasının yanı sıra, özel hukuk tüzel kişisi olan kooperatiflerin ve kooperatifçiliğin gelişmesine katkı saşlanmaktadır.

Yine, Endüstri Bölgeleri Kanunu'nda yapılan değişiklikle, yönetimi özel sektör temsilcilerinden oluşan endüstri bölgelerinin kurulmaları kolaylaştırılmış olup, bakanlığımızca; bu bölgelere imar planlarının onaylanması, kamulaştırma ve altyapı giderlerinin karşılanması gibi destekler sağlıyoruz.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde muhtelif teşvikler sağlanıyor

Diğer taraftan bakanlığımızca; üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile sanayinin işbirliği sağla-

Gerek yap-işlet-devret, gerekse özelleştirme uygulamalarının başarısı, ülkedeki istikrar ile doğru orantılıdır

narak ülke sanayisinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması amacıyla Teknoloji Bölgeleri Kanunu çıkartılmıştır. Bu kanun uyarınca kurulan teknoloji geliştirme bölgelerinin yönetiminde de özel şirket bulunmaktadır.

Bugün itibariyle sayıları 22'ye ulaşan teknoloji geliştirme bölgelerinde girişimcilerimize; yazılım ve Ar-Ge'ye dayalı üretim faaliyetlerinin 10 yıl süre ile Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi'nden muaf tutulması, Ar-Ge personeli ücretlerinin yine 10 yıl süre ile her türlü vergiden istisna edilmesi gibi teşvikler sağlanmaktadır.

Öte yandan Türk sanayisinin, Avrupa Birliği'ne entegrasyonu noktasında, bakanlığımız nezdinde oluşturulan teknik komiteler de özel sektör ile birlikte, imalat sanayisinin sorunlarına ortak çözüm üreten çalışmalar yapmaktadır.

Aynı şekilde kuruluş kanunu gereği, standart hazırlama, ürün sistem ve personel belgelendirmesi ile laboratuar hizmetleri veren Türk Standartları Enstitüsü'nde ilk kez bir özel sektör temsilcisi enstitü başkanlığına getirilirken beş üyeden oluşan yönetim kurulunun dördü özel sektör temsilcisi olacak şekilde teşekkül ettirilmiştir.

KOBİ'ler teşvik politikalarının önemli bir unsurunu oluşturuyor

KOBİ'ler, sağladığı katkılar nedeniyle günümüz ekonomi politikalarının ve dolayısıyla teşvik politikalarının önemli bir unsuru haline gelmişlerdir. Hemen hemen her ülke, ekonomik istikrar ya da kalkınma politikalarında KOBİ'lere geniş yer vermektedir.

Bu kapsamda, gelişmiş ülkelerde KOBİ'lerin son teknoloji ile üretim yapabilmeleri, nitelikli istihdama yönelmeleri, finans piyasalarından kaynak sağlamaya yönelik sistemlerin geliştirilmesi ile dış ticaret imkanlarının artırılmasına yönelik destek ve yönlendirme politikaları sürekli ve koordineli olarak yürütülmektedir.

Ülkemizde farklı kuruluşlar aracılığıyla KOBİ'lere pek çok teşvik ve destek sunulmaktadır. KOBİ'lere destek sağlayan en önemli kuruluş ise, gerek genel kurulunda gerekse icra komitesinde özel sektörün bir hayli ağırlı olan, bakanlığımızın ilgili kuruluşu KOSGEB'dir.

KOSGEB'in, KOBİ'lere sağlamış olduğu desteklerin önemli bir kısmını akredite edilmiş tedarikçi kuruluşlardan temin etmesi, kamu-özel sektör işbirliğinin daha sağlıklı ve etkin bir şekilde kurulmasını önemli ölçüde etkilemektedir.

KOSGEB tarafından KOBİ'lerin en önemli sorunu olan finansman sorununu gidermek amacıyla KOBİ'lerin yapıları bilimsel olarak analiz edilmiş ve gelişmiş ülkelerdeki uygulamalardan da yararlanılarak yeni bir anlayış getirilmiştir.

Daha önce sekiz olan destek türü 22 ana başlık altında 38 ayrı desteğe çıkarılmış ve başvurularda 45 olan bürokratik işlem sayısı beşe kadar indirilmiştir.

KOBİ'lere sağlanan destek modeli ve anlayışının yeniden yapılandırılması sonucu KOBİ'lere sağlanan destekler artmıştır.

Bu kapsamda KOSGEB'in üç kamu bankası ile yapmış olduğu ihracat destek kredisi protokolü çerçevesinde toplam 6 bin 639 KOBİ'ye 602,7 milyon dolar kredi kullandırılmış olup, 13,5 milyon dolarlık faiz gideri KOSGEB tarafından karşılanmıştır.

Aynı şekilde Basel II Kriterleri'ni sağlamaları bakımından KOBİ'lerin kayıtlı eleman istihdam etmelerini destekleyen proje kapsamında 3 bin 692 KOBİ'ye 88,7 milyon YTL ödeme yapıldı.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, kamu-özel sektör işbirliklerinin yanında olmaya devam edecektir

Bakanlığımız kendi görev ve sorumluluk sahası içinde olan alanlarda her zaman kamu-özel sektör işbirliklerinin yanında olmuş ve olmaya da devam edecektir.

Asıl olarak devletin yeterli ölçüde finansman ayıramaması nedeniyle ortaya çıkan kamu özel-sektör işbirliği alanları; devletin temel fonksiyonlarına dönmesi halinde, devlet tarafından yapılan hizmetlerin kamu özel sektör işbirlikleri tarafından yapılıp yapılamayacağı veya bu hizmetin niteliğinin buna uygun olup olmayacağı, bu alanla ilgili sağlam bir hukuki altyapının varlığına göre şekillenecektir.

Ama esas itibariyle kamu-özel sektör işbirliklerinin başarısı; gerek kamuda, gerekse özel sektörde; daha önce mutlaka devlet tarafından yapılan işler için kamunun, niçin özel sektör tarafından yapılmasın dediği veya daha evvel özel sektörün hiç olmadığı ya da olamayacağını düşündüğü alanlarda, özel sektörün kendisi ya da kamu ile birlikte niçin olmasın ki? Diyebileceklerim bir zihniyetin gerçekleşmesine bağlıdır.

Ümit ederiz ki, bu sorgulamaların yapıldığı alanlar giderek artar, teşebbüsler hayata geçer, başarısızlıklar önlenir ve tarafların hak ve menfaatlerinin sürdürülebileceği yasal bir zemin kısa sürede temin edilir veya var olanlar da rehabilite edilir.

Bu duygu ve düşüncelerle tüm okuyuculara saygılar sunuyorum.